

પ્રવર્તક શ્રીકાન્તિવિજયજી-જૈનપૈતિહાસિક ગ્રન્થમાલો પુષ્પ ૭ મું.

જૈન ઐતિહાસિક ગૂર્જર કાવ્ય-સંચય.

સંગ્રાહક અને સંપાદક,

શ્રીમાનુ જિનવિજયજી

(આચાર્ય ગૂજરાત પુરાતત્વ મંત્રાલય)

પ્રકાશક—

શ્રીજૈન આત્માનંદ સલા, ભાવનગર.

વીરસંવત્ ૨૪૫૨

આત્મસંવત્ ૩૦

મૂલ્ય

રૂ. આ.

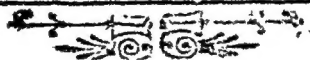
૨—૧૨

વિક્રમસંવત્ ૧૯૮૨

ધૈસ્વી સન્ ૧૯૨૬

આ પુસ્તક મણિલાલ મ. ગુપ્તે વડોદરા આર્ય સુધારક
છાપખાનામાં છાપ્યું અને શ્રીજીન આત્માનંદ સલા,
લાવનગર, એમણે પ્રસિદ્ધ કર્યું. તા. ૧૦-૧૦-૨૬.

કિંગિદ્ વક્તવ્ય.

શ્રીજૈનશાસનની ઉત્પત્તિ કરનારા આચાર્યો, સાધુઓ, સાધ્વીઓ અને ગૃહસ્થોનાં જીવનચરિત્ર-સૌરભને પ્રસારાવનાર, પ્રાચીન ગૂઝરાતી ભાષામાં રચાયેલ, પ્રામાણિક ઐતિહાસિક પ્રબંધસંગ્રહ રૂપ આ ગ્રંથપુષ્પને, પ્રાચીન જૈન ઇતિહાસ પ્રકાશમાં મૂકાવવા પ્રશસ્ત પ્રયત્ન કરનાર પ્રવર્તકજી શ્રીકાન્તિવિજયજી મહારાજના પવિત્ર નામથી અંકિત થયેલી ગ્રંથમાલાના ૭ મા પુષ્પ તરીકે પ્રસિદ્ધ કરતાં અમ્હને અતિ આનંદ થાય છે.

અતિ આનંદ થવાનું અન્ય કારણ એ પણ હતી શકાય કે આ ગ્રંથપુષ્પ પણ અનેક ઐતિહાસિક પરાવર્તનોમાંથી પસાર થઈ અનેક અણુધાર્યા સંયોગો, વિદ્વો અને અનેક વર્ષોની માંઘાવર્યામાંથી વિમુક્ત થઈ, કરમાતું બની જઈ સાહિત્યપ્રેમી પ્રવર્તકજી શ્રીકાન્તિવિજયજી મહારાજ તથા તેમના સુશિષ્યરત્ન વિદ્યાવિલાસી સાક્ષર શ્રીચતુરવિજયજી મહારાજની અવિરલ પ્રેરણા-ઔપધિથી ચિરકાલે પણ ચિરંજીવ થઈ સર્જન સાક્ષરોની દ્રષ્ટિસમક્ષ ઉપસ્થિત થઈ શક્યું છે.

આજથી આઠ વર્ષ ઉપર અમ્હે આ ગ્રંથના પ્રકાશનનો પ્રારંભ કરેલો, ત્યારે અમ્હને સ્વપ્ને પણ ખ્યાલ ન હતો કે- આ પ્રકાશનને લગભગ દસઢો વીતાવવો પડશે અને તેના સંપાદનનું કાર્ય અમ્હારે અનેક સાક્ષરોના હાથમાં મૂકવું પડશે. પરંતુ કાલના ગર્ભમાં રહેલ ભાવિ કોણ જાણી શકે છે ? આ ગ્રંથના સુખ સંપાદક સાક્ષર શ્રીચુત જિનવિજયજી ગૂઝરાત પુરાતત્ત્વ મંદિરમાં આચાર્ય તરીકે જોડાયા પછી આ ગ્રંથનું સંપાદનકાર્ય શિથિલ થયું. ત્યાર પછી અમ્હારે અન્ય સાક્ષરોનો આશ્રય શોધવો પડ્યો અને સફલાગ્યે આટલે લાંબે વખતે પણ આજે અમ્હે આ ગ્રંથ-પુષ્પ વાચકોના કંકમલમાં મૂકવા શક્તિમાન થઈ શક્યા છીએ.

આ સ્થલે જણાવવું સમુચિત લેખાશે કે-આ 'કાવ્યસંચય' ના મૂલ કાવ્ય-સંસોનું સંશોધન અને કેટલોક રાસ-સાર શ્રીમાન જિનવિજયજીએ કરેલ છે. કેટલોક રાસ-સાર વક્રીલ મોહનલાલ દલોચંદ દેશાઈ બી. એ. એલ એલ બી. એમણે તથા વક્રીલ દેશવલાલ પ્રેમચંદ મોદી બી. એ. એલ એલ બી. એમોએ તથા ઉપોદ્યાત, પરિશિષ્ટો સાથે કેટલોક રાસ-સાર છોટાલાલ મગનલાલ શાહે અને અંતિમ ભાગ (પૃ. ૧૧૩ થી ૧૭૬) પંડિત લાલચંદ્ર ભગવાનદાસ ગાંધીએ તૈયાર કર્યો છે. અત એવ તેમને ધન્યવાદ થટે છે.

પોતાને અનેક કાર્યવ્યવસાય અને ઉપાધિયો છતાં આ કાર્ય પૂર્ણ કરવા તરફ લાગણીથી લક્ષ્ય રાખી, નિઃસ્વાર્થભાવે પોતાના અમૂલ્ય સમયનો ભાગ આપી આ ગ્રંથનો મહત્વપૂર્ણ અવશિષ્ટ ભાગ તૈયાર કરવામાં અને સંશોધનાદિમાં સાહિત્યપ્રેમી પંડિત લાલચંદ્ર ભગવાનદાસ ગાંધીએ જે સ્તુત્ય પરિશ્રમ કરી અમ્હને નિશ્ચિન્ત બનાવ્યા છે, તે બદલ પુનઃ તેમનો અંતઃકરણથી આભાર માનવાની-કૃતજ્ઞતા પ્રદર્શિત કરવાની અમ્હારી ફરજ વિચારીએ છીએ.

ઈતિહાસરસિક સાહિત્યપ્રેમી સર્જનો આ ગ્રંથનું અવલોકન કરી અથકારોના, સંશોધકોના અને પ્રકાશકના પરિશ્રમને સફલ કરે અને આવાં અન્ય કાર્યો પ્રકાશિત કરવામાં તેમને પ્રોત્સાહિત કરે એવી અભ્યર્થના કરી વિરમીએ છીએ.

ઉપોદ્ધાત.

પ્રસ્તુત ઐતિહાસિક કાવ્યસંગ્રહમાં મિત્ર મિત્ર એકત્રીસ વ્યક્તિઓ સંબંધી તેત્રીસ કાવ્યોનો સંચય સંપાદક મહાશયે કરેલો છે. આ કાવ્ય-સંચય ચૌપાઇ, ભાસ, રાસ, ફાગ, પ્રબંધ, સંજ્ઞા, સ્તુતિ અને વિવાહકા આદિ મિત્ર મિત્ર પ્રકારોમાં વહેંચાયેલો છે. કાવ્યોનો રચનાકાળ યૈદમાં સૈકાથી પ્રારંભી વીસમા સૈકાના પ્રથમ ચરણ સુધી લંબાયેલ છે. આ ઉપરાંત એમ કહી શકાય કે, આપણને આ સંગ્રહથી યૈદમાં સૈકાથી ઝોગણી-સમા સૈકાના અંતર્ગત સૈકાઓનું બાપાસ્વરૂપ, ધાર્મિક, સમાજ અને રાજકીય વ્યવસ્થા; રીતરિવાજો, આચાર, વિચાર અને તે સમયના લોકોની ગતિનું લક્ષ્યમિંદુ એ દરેકને લગતી સામાન્ય માહિતી પ્રાપ્ત થઇ શકે છે. કાવ્યો વ્યક્તિના જ્ઞાનથી રંગાયેલ હોવાથી, તેમાંથી 'અહ્યુત કલ્પના, ચમત્કારિક ખનાવો કે વિવિધ રસોના આસ્વાદની આશા રાખતી અનાવશ્યક ગણી શકાય. પરંતુ વિશેષ કરીને સાધુઓનાં ચરિત્રો હોવાથી વૈરાગ્ય, શાંત રસમિશ્રિત વિવિધ નીતિ વિષયક કાવ્યના અંગે દરતગત થઇ શકે ખરા.

જૈનસમાજ વ્યાપારપ્રધાન હોઇ, સાહિત્ય પ્રતિ તેની સ્વાભાવિક અભિરુચિની ઉણપ હોય છે, તેથી તે (જૈનસમાજ) સાહિત્યનો યથોચિત સત્કાર કરી શકતો નથી. ધનપ્રાપ્તિના વ્યવસાયમાં સમાજના આવશ્યક અંગોની ઉપેક્ષા કરવાથી કેનાં કંડે કલો ભોગવ્યાં છે, ભોગવે છે અને ભાવિમાં કેવાં ભોગવશે તે પ્રાસંગિકથી અગવડનું નથી. આમ અનાદર રાખવાથી કેટલુંય સાહિત્ય વિકાસ કાળના ઝગમગમાં અંતર્ધાન થયેલું જણી શકાય છે. પરંતુ દમણાં દમણાં કેટલીક પુરતકપ્રમાણક સંસ્થાઓનું લક્ષ્ય પ્રાચીન ગુજરાતી સાહિત્ય પ્રકાશન કરવા તરફ દોરાયું છે અને કેટલાક અથો પ્રકાશિત થયું ચલા છે.

ગુજરાતી જૈન સાહિત્યનું પ્રથમ દર્શન જૂની વાંચનમાળામાં વીરવિજય

જૈન પ્રાચીન ગુજરાતી સાહિત્યના પ્રકાશનની સરચાલ.

દ્વા. હનસિદ્ધાની ગરબીનું ચક્ર. ત્યાર પછી બૃહત્ કાવ્ય-દેહનમાં કેટલાંક સ્તવનો, સંજ્ઞાઓ, સ્તુતિઓ, પદો વિગેરે કેટલીક જૂનોથી મિશ્રિત થયેલ વાંચનમાં આવ્યાં. તે પછી પ્રાચીન કાવ્યમાળામાં જદ સાદુરવર્ણ હર-

ગોવિંદદાસ કાંટાવાળાના આગ્રહથી શીલવતીનો રાસ પ્રસિદ્ધિ પામ્યો. આ રાસની પ્રસિદ્ધિ પછી જૈનેતર વિદ્વાનોનું કંઈક લક્ષ્ય જૈન ગૂજરાતી સાહિત્ય પ્રતિ આકર્ષાયું. તે પછી મુંબાઈમાં ભરાયેલ ગૂજરાતી સાહિત્ય પરિષદમાં રા. મનચુખ કિરત્યંદ મહેતાનો “ગૂજરાતી ભાષામાં જૈન સાહિત્યનો દ્રાગો” એ નિબંધ વંચાયાથી ગૂજરાતી સાહિત્યમાં જૈનેતરો આટલો મોટો અદિતીય દ્રાગો અસ્તિત્વ ધરાવે છે, તે સાંભળી આશ્ચર્ય પામ્યા. પ્રાચીન ગૂજરાતી સાહિત્ય વિષે આટલો પ્રકાશ પડ્યા છતાં પણ જૈનેતરોની માફક જૈનેતરે કોઈ રાજા કે કોઈ સંસ્થા તરફથી મદદની અસંભવનાથી સાહિત્ય કંઈ પ્રકાશમાં આવી શક્યું નહીં. પહેલાં એ તો લખાઈ ચૂક્યું છે કે જૈનસમાજ વ્યાપારપ્રધાન હોઈ તેઓનું તે પ્રતિ દુર્લભ્ય તો હતું જ. તેમ સાધુઓને પણ સંસ્કૃત કે પ્રાકૃત સાહિત્ય જેટલું ગૂજરાતી સાહિત્ય વિષે અભિમાન નહોતું. તેથી જૈનસમાજ ગૂજરાતી સાહિત્યના મોટા ખજાનાની માલિકી ધરાવવા છતાં પણ ભાષા કે દત્તિદાસ તરત્તોના સંશોધકોની આશાઓ તૃપ્ત કરી શક્યો નહીં. દિવસે દિવસે માસિકોમાં, વર્તમાનપત્રોમાં અને સાહિત્ય પરિષદમાં જૈનેતરો દ્વારા પોતાના ગૂજરાતી સાહિત્ય વિષે થતા પ્રયત્નોથી કેટલાક જૈન વિદ્વાનોના હૃદયમાં પોતાનું પ્રાચીન ગૂજરાતી સાહિત્ય પ્રકાશિત કરવા ઉત્કટ ઇચ્છા ઉત્પન્ન થઈ. દરમ્યાન રા. રા. મનચુખલાલ રવજીભાઈ દ્વારા રાયચંદ્ર જૈન કાવ્યમાળાના બે ગુચ્છો પ્રકાશિત થયા. તે પછી વિદ્વાન ભગુભાઈ કારભારીના પ્રયત્નથી શ્રીમાન્ શેઠ કેવચંદ લાલભાઈના પુસ્તકોદ્ધારના ઇંકના કાર્યવાહકોનું ધ્યાન ખેંચાયું. તે પુસ્તકોદ્ધાર ઇંક દ્વારા અત્યાર સૂઝીમાં છ ભાગો બહાર પડી ચૂક્યા છે, તે પછી તે પણ કંઈ અમિત થઈ આરામ લેતું હોય તેમ જણાય છે.

ઉક્ત રેખા દર્શનાનુસાર સાહિત્ય જેમ જેમ પ્રકાશમાં આવતું ગયું. તેમ તેમ વિદ્વાનોના ભાષાસ્વરૂપાદિ સંબંધી અનેક શંકિત પ્રશ્નોનો ઉકેલ આવતો ગયો અને અગાઉ દૃઢ કરી રાખેલ મતોએને ફેરવવાં પડ્યાં. પહેલાં કેટલાક વિદ્વાનો સાહિત્યમાં ‘જૈન સાહિત્ય’ એવું ભિન્ન નામ આપતા (કેટલાક દૃષ્ટિમાં), તેમનું ભાષાસ્વરૂપ પણ ભિન્ન ગણતા. પરંતુ જેમ જેમ પ્રકાશિત સાહિત્યનું અધ્યયન-અવલોકન વૃદ્ધિગત થતું ગયું તેમ તેમ તે વિચારો ફેરવાતા ગયા. આ વિષે રા. રા. મંજુલાલ જમનારામ દવે એમ. એ. ગૂજરાતી પાંચમી સાહિત્ય પરિષદમાં “પ્રાચીન અને અર્વાચીન કાવ્યો” એ નિબંધમાં જણાવે છે કે “જૈન સાધુઓ પોતાના ગચ્છથી સંરક્ષિત

હોવાને લીધે શાન્તિથી સાહિત્યોપાસના કરી શકતા અને તે કાળની લોકવાણીમાં પોતાના 'વસ્તુછંદ' અને 'ભાષા છંદ' ના મધુર રાગો રચતા. આ સાહિત્યને કેટલાક 'જૈન સાહિત્ય' એવું નોખું નામ આપે છે, પરંતુ વસ્તુતઃ તે જ પ્રાચીન ગૂઝરાતી સાહિત્ય છે. એમાં કવે કોઈ પણ વ્યતનો સંશય રાખવા જેવો નથી. અલગત તે કાળની જૈન અને બ્રાહ્મણ શૈલીમાં ફેર છે અને તેનું કારણ નથી તેમ નથી. તે કાળની બ્રાહ્મણ શૈલી સંસ્કૃતને વધારે અવલંબતી ત્યારે જૈન શૈલી પ્રાકૃતાદિમાંથી શબ્દભંડોળ ભરતી. પરંતુ ઉભયનો આશય તો એકજ હતો. અને તે ધર્મ નામમાં જ સમાપ્ત થતો. " (જુઓ પાંચમી ગૂઝરાતી સાહિત્ય પરિપક્વનો અહેવાલ). આ પ્રમાણે વિદ્વાનોનાં હૃદય વિશાળ બની જૈન કાવ્યોનો આસ્વાદ કરવા લાગ્યાં. હજુ પણ કેટલાક વિદ્વાનોના હૃદયમાં જૈન ભાષાસ્વરૂપ ભિન્ન હોવાનો વિચાર દૃઢ મૂળ કરી રહેલ છે, પરંતુ આશા રાખી શકાય છે કે જ્યારે જૈન, જૈનેતર સાહિત્ય વિશ્વસનીય શાસ્ત્રીય અન્વેષણ પદ્ધતિથી પ્રસિદ્ધિ પામશે અને કોઈ નિષ્પક્ષપાત વિદ્વાનના કાંઈ ભાષાનો ઇતિહાસ સિલસિલેવાર લખાશે ત્યારે જ તે વિચાર કંઈક અસ્થિર થશે. અસ્તુ.

આ કાવ્યસંગ્રહ એક ઐતિહાસિક સામગ્રીના સાધનરૂપે પ્રકાશ પામે છે. એટલે આવાં સાધનો પણ ઇતિહાસમાં કેટલાં મહત્વપૂર્ણ છે, તે પુરાતત્ત્વના ક્ષોધકો સારી રીતે સમજી શકે છે. ગૂઝરાતના ઇતિહાસનાં સાધનો જેટલાં જૈન સાહિત્યમાંથી હસ્તગત થશે તેટલાં અન્ય સાહિત્યમાંથી બાગ્યેજ મળી શકશે. જૈનેતરોમાં ગૂઝરાતના ઐતિહાસિક સાહિત્યનો કાળો આપી શકે તેવાં કૃત પ્રીતિકીરુદ્ધી, કાન્હડેપ્રબંધ, અને અન્ય એક જે એ સિવાય બાગ્યેજ વિગત મળી આવશે. ત્યારે જૈનોમાં પ્રભાવક ચરિત્ર, પ્રબંધ ચિંતામણિ, ચતુર્વિંશતિ પ્રબંધ, કુમારપાળ સંબંધી ત્રણ મોટા પ્રધો. દ્વાપ્રય, હીરકૌભાગ્ય, સોમસૌભાગ્ય આદિ અનેક સંસ્કૃત, પ્રાકૃત પ્રધો તે સિવાય ગૂઝરાતી ભાષામાં "જૈન ગૂઝરાતી ઐતિહાસિક રાસ સંગ્રહ, યશોવિજય ગ્રંથમાળા દ્વારા પ્રકાશિત ઐતિહાસિક રાસ સંગ્રહ ૮ ભાગો, અને ગૂઝરાતી ગદ્યમાં કેટલાક ધ્રુવ જવાયા પ્રકાશિત થયેલ ઐતિહાસિક પત્રો આ વિસ્તીર્ણ સાહિત્યનું સુરમનાથી અગ્રણ્ય કરવામાં આવે તો જૈનોનું જ નહીં પણ ગૂઝરાતની સામાજિક, રાષ્ટ્રીય, ધાર્મિક સ્થિતિ, ભૌતિક આચાર-વિચાર, જાનિજોની અવસ્થા આદિ અનેક બાબતોનું દેટનું પળુંનું મળી આવે છે. ત્યાં મળી જૈન સાહિત્યનું સંગ્રહપાંચ બારીકા-

ધર્મી અધ્યયન નહીં કરવામાં આવે ત્યાં સુધી ગૂજરાતનો પ્રામાણિક ઇતિહાસ લખી શકવાની આશા રાખવી તે વૃથા છે. જૈન સાધુઓએ પંદરમા સૈકા પહેલાં ઐતિહાસિક આદિ સાહિત્ય જેમ સંસ્કૃત ભાષામાં રચી સમાજને ઉપકૃત કરેલ છે, તેવી જ રીતે પંદરમા-સૈકા પછીના ગૂજરાતી સાહિત્યના મોટા ફાળાથી સમાજ તેમનો ઝાણી છે. પંદરમા સૈકા પછીનું ઘણું સાહિત્ય (પ્રાચીન) ગૂજરાતી ભાષામાં મળી આવે છે. તેથી તે સૈકા પછીના સાહિત્ય, સમાજ કે રાજ્ય સંબંધીના ઇતિહાસ રચનામાં રસો, સઝાવો, સ્તુતિઓ, પ્રબંધો કે વિવાદલાઝો વિગેરે સાધનો ઘણાજ અગત્યનો ભાગ અર્પણ કરી શકે છે. એટલે પહેલાંના ઇતિહાસ માટે જેમ સંસ્કૃત સાહિત્ય અપેક્ષણીય છે, તેવી જ રીતે પંદરમા સૈકા પછીનું ગૂજરાતી સાહિત્ય તેટલું જ આદરણીય છે. આ સમયના પંદરમા સૈકાથી સતરમા સૈકા સુધીના ઇતિહાસ માટે આ સાધનો સિવાય મુસલ્મિન લેખકોના અહેવાલો ઉપર આધાર રાખવો પડે છે. પરંતુ આપણી અને તેમની સંસ્કૃતિ વચ્ચે અનેક ભેદો હોવાને લીધે તેમના ઘણા અહેવાલો ભ્રમભૂલક મળી આવે છે. તેમ આપણા ગૂજરાતી સાહિત્યમાં રાજકીય બાબતો સિવાય અન્ય અનેક હકીકતો સંબંધી પ્રબંધો મળી આવે છે, જેનો મુસલમાની સાહિત્યમાં અભાવ હોય છે. એટલે તે ત્રણ-સાડાત્રણ સૈકાના ઇતિહાસ માટે ગૂજરાતમાં આ રાસાનું સાધન એક ઉપયોગી અંગ લેખી શકાય. આવાં સાધનોની કેટલી જરૂર છે, તેમ તેનું મૂલ્ય કેવું આંકી શકાય તે વિષે છટ્ટી ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના ઇતિહાસ વિભાગના પ્રમુખ શ્રીમાન પ્રો. બળવંતરાય કે. દાદા પોતાના ભાષણમાં જણાવે છે કે “મતલબ કે ઉર્દુ, બંગાલી, ગૂજરાતી આદિ વર્તમાન અને ફરસી, અર્ધમાગધી, અપભ્રંશ, સંસ્કૃત આદિ જુની ભાષાઓનું એ સૈકાઓનું-ચોકકસ એ સૈકાઓનું ગણી શકાય એવું સર્વ સાહિત્ય, જે જે મળી આવે, તે તે સંશોધીને પ્રગટ કરવું; એ એ સમયના ઇતિહાસનું જ એક અતિ મોટું કાર્ય છે. સાહિત્યની કે બીજી કોઈ દૃષ્ટિએ એ કૃતિઓ ગમે તેટલી ઉતરતી જણાય તથાપિ એ સમયની સંસ્કૃતિનો ઇતિહાસ ઘટાવવાને માટે એ જ સર્વોત્તમ સાધન છે” આ ઉપરથી સમજી શકાશે કે આપણને એ સમયનો શાસ્ત્રીય ઇતિહાસ ઘડવા માટે રાસાઓ, ભજનો, લેકીતો, ગરબાઓ, સ્ત્રીઓના રાસાઓ, દુહા, સોરઠા, લોકવાર્તાઓ વિગેરે જે જે સાહિત્ય ઉપલબ્ધ થાય, તે તે સર્વે આવશ્યક અંગ પૂર્ણ કરી શકે તેમ છે. સાહિત્યદૃષ્ટિ કરતાં

ઐતિહાસિક દૃષ્ટિ અને ભાષાદૃષ્ટિ ધ્યાનમાં રાખીને જ આ રામાયોને પ્રકાશમાં લાવવા પ્રયત્ન થયો છે, એ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ.

કાવ્યોને ભાષાસ્વરૂપની દૃષ્ટિએ અવલોકતાં સમયયાપન સાથે ભાષામાં કેવું પરિવર્તન થવા પામ્યું છે, મૂળ સંસ્કૃત શબ્દો કેવું સ્વરૂપ ધારણ કરતા ગયા અને ક્યાં સ્વરૂપમાં રૂઢ થયા એ જ લક્ષ્યમાં રાખવું ઘટે. એટલે કાવ્યની પરીક્ષા ભાષાની દૃષ્ટિએ અને સાહિત્યની દૃષ્ટિએ કરવી ઘટે. કારણ કે ભાષા સ્વરૂપ દરેક જમાનાવાર કવિઓમાં એકઠાઈ એટલે તેમના સમયમાં જે પ્રમાણે પ્રયોગો વપરાતા હોય તે પ્રમાણે તેઓ પ્રયોગ વાપરી શકે છે. પરંતુ કાવ્યના શુભો વિકસાવવામાં કવિની પ્રતિભા ઉપર આધાર રહે છે. કાવ્યની ઉત્તમતા કે અનુત્તમતા યા શુભ-દોષો કવિની પ્રતિભાને અવલંબીને રહ્યા હોય છે. તે માટે કાવ્યોની સમાલોચના કરતાં કાવ્યની ઉત્તમતા કે અનુત્તમતા ભાષાસ્વરૂપનું પૃથક્કરણ કરતાં મિશ્રિત ન થઈ જાય તે ધ્યાનમાં રહેવું જોઈએ. અત્યેવ કેટલીક વખત આપણે પંદરમા સૈકાનું પ્રતિભાશાલી કાવ્ય નિહાળી સતતમાં સૈકાનું નિરસ કાવ્ય અવલોકી ભાષાસ્વરૂપનો વિચાર કરતાં ઉતાવળથી એવો મત બાંધી લઈએ છીએ કે આ ભાષા, આ પ્રયોગો યા રૂપાખ્યાનો તો અમુક સમાજનાં જ લિપ્ત છે. પરંતુ વસ્તુતઃ એમ નથી હોતું. તેમાં કવિની શબ્દરચના યા શૈલી જ આપણને જ્ઞાતિમાં નાખે છે. જૈનોના કાવ્યોનું અવલોકન કરતાં એ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે જેમ જૈનોના આદિમ આચાર્યોએ પ્રાર્થનાકાળના સાહિત્યમાં તત્સમયની ભાષાને જ પ્રાધાન્ય આપ્યું હતું, એટલે પોતાનું સાહિત્ય તે સમયની પ્રાકૃતભાષામાં શુદ્ધ હતું. તે જ પ્રમાણે અર્વાચીન (પંદરમા સૈકા પછીના) આચાર્યોએ ગુજરાતી ભાષાના સહિયમાં પોતાના સમયની, પોતે વિહરતા હોય તે તે પ્રાંતની ગ્રામ્ય ભાષાને જ પ્રાધાન્ય આપેલું છે. કોઈ કોઈ એમ પણ માને છે કે જૈનેતરોના કાવ્યોમાં સંસ્કૃત ભાષાના શબ્દો યથેષ્ટ વપરાયા છે, તેમ જૈનોના કાવ્યોમાં પ્રાકૃત. પરંતુ જૈનોનાં કાવ્યો બારીકાઈથી નિહાળવામાં આવે તો જરૂર ખાતરી થશે કે તેમના કાવ્યોમાં દેખાતા પ્રાકૃત શબ્દો યા રૂપાખ્યાનો શુદ્ધ પ્રાકૃત નથી હોતાં, પરંતુ તેમના સમયમાં જે રૂપમાં રૂઢ થયેલ તે જ રૂપમાં તેમનાં કાવ્યોમાં સ્થાન પામેલ છે, એવું સમજાવવા કારણ અન્ય એ પણ છે કે કેટલાક સંસ્કૃત, પ્રાકૃત ભાષામાં પ્રતિભાશાલી, મધ્યપ્રવેશીતા જૈન કવિઓએ ગુજરાતી ભાષામાં જે અથો રચ્યા છે, તેને ધ્યાન-પૂર્વક નિહાળતાં તેમાં વપરાયેલ શબ્દો અને કેટલાંયે રૂપાખ્યાનો- શુદ્ધ

સંસ્કૃત કે શુદ્ધ પ્રાકૃત નથી હોતાં. તો કહો કે શું તેવા પ્રતિભાશાળી ગ્રંથ-કારોને ગૂજરાતી ભાષામાં તેવા શબ્દોના પ્રયોગો વાપરતાં તેનું વિકૃત સ્વરૂપ ધ્યાનમાં નહીં હોય ? પરંતુ તેનું ખરું કારણ એ જ છે કે તેમના સમયમાં ગૂજરાતી ભાષામાં જે શબ્દો યા રૂપાખ્યાનો રૂઢ થયેલ તે જ સ્વરૂપમાં તેમણે પોતાનાં કાવ્યો રચ્યાં છે. વળી પ્રાચીન સમયમાં વિહારના યથેષ્ટ સાધનના અભાવે તેઓ લાંબા સમય સુધી જે વિભાગમાં વિહરતા તે પ્રાંતની ભાષાનો પટ તેમનાં કાવ્યોમાં જણાઈ આવશે યા તે સાધુઓનું જીવન વિશેષ ભાગે મુસાફરીમાં જ વ્યતીત થાય છે અને તેમાં પણ શહેરો કરતાં ગામડાંમાં સેવન વિશેષ હોય છે એટલે પરિભ્રમણના પ્રદેશોની ભાષાનો પટ તેમનાં કાવ્યોને લાગેલો હોય તે સ્વાભાવિક છે. વળી ગ્રામ્યજનોને પ્રતિબોધવા માટે જે કાવ્યો યા રાસાઓ કે કંઈ પણ રચના કરવી પડે તે તેમની ભાષાના સ્વરૂપ પ્રમાણે યા ગ્રામ્ય પ્રયોગોમાં રચના કરવી પડે એ તો સમજી શકાય તેમ છે જ. હાલ પણ એ અનુભવાય છે કે કોઈ સિદ્ધ લેખક ગામડામાં જઈ કંઈપણ ઉપદેશાત્મક મહત્ત્વપૂર્ણ ભાષણ પોતાની ભાષામાં આપશે તો તે ગ્રામ્યજનો બરાબર નહીં સમજી શકે, તેથી ઉલટું જેને ગામડાનો સંસર્ગ વધારે હશે અને તે ગ્રામ્ય ભાષામાં કંઈ ઉપદેશ આપશે તો તેની અસર તેમના ઉપર આબાદ થશે. તદ્દનુસાર જૈન સાધુઓનું વિહારસ્થળ ગામડાં અને ગ્રામ્યજનોને પ્રતિબોધવા એટલે તેમનાં કાવ્યો વિશેષ કરી ગ્રામ્ય ભાષાથી જ ભરેલાં હોય છે. અધુના પણ વિચારાય તો જણાશે કે ગૂજરાતના જે જે લૌકિક વિભાગો અસ્તિત્વ ધરાવે છે.-જેમકે સુવાલ, વાગડ, વહીઆર, પાટ-ણવાડો, ઉગમણ, દશકોઈ, ચારતર, કાનમ, સુરતજલ્લો વિગેરે અનેક વિભાગોની ભાષાના સ્વરૂપમાં, ત્યાંની શૈલીમાં, ઉચ્ચારમાં અનેક પ્રકારની ભિન્નતા જણાશે. જ્યાં કોઈ વિભાગમાં એક શબ્દ વ્યવહારમાં સારી રીતે પ્રચલિત હશે તે જ શબ્દ અન્ય વિભાગમાં નિંધ ગણાશે. આનાં અનેક ઉદા-હરણો પણ છે. તે આપવાથી વાચક અર્ધીરા થઈ જાય તેમ સંદેહ રહે છે. જૈન કવિઓ પોતાના કાવ્યના અંતે રચનાસ્થળ જણાવે છે. તો તે કાવ્યોને અવલોકી તે જણાવેલ વિભાગોની ભાષાનું હાલ પણ અધ્યયન કરી, તે કાવ્યોને નિહાળે તો પણ અનેક પ્રયોગો હજી પણ એવા ને એવા સ્વ-રૂપમાં કાયમ દેખાશે. અને તેથી આપણને જે જૈન પ્રયોગોની સૂચ છે તે દૂર થઈ શકે ખરી. તો એટલું લક્ષ્યમાં રાખવું ઘટે કે કાવ્યાવલોકન-સમયે જે જે પ્રયોગો યા શબ્દો આપણે ન સમજી શકીએ યા તે પ્રયોગોનું

સ્વરૂપ પ્રથમ જ વાર આપણને દેખાય તેથી એમ મત ન બાંધી લેવો ઘટે કે આ રૂપાખ્યાનો, આ શબ્દો તો જૈનભાષામાં જ વપરાયેલા છે. પરંતુ તેવા પ્રયોગો યા શબ્દોનું વિકૃત રૂપ અઘાપિ કેમ સ્થળે ગામડાઓની ભાષાઓમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે કે નહીં તેમ નિહાળવું જોઈએ. જૈન કાવ્યોમાં કેટલાક એવા પણ શબ્દો મળી આવે છે કે સંસ્કૃત-શબ્દોનું પરિવર્તન તેમનામાં જણાઈ આવે છે. તેવા પરિવર્તનવાળા શબ્દો જૈનેતર કાવ્યોમાં નહીં મળે, પરંતુ હિંદના અન્ય જાગોમાં તેવા જ પરિવર્તનવાળા તે શબ્દો મળી આવે છે. તેનું કારણ સાધુઓને એક પ્રાંતમાંથી બીજા પ્રાંતમાં વારંવાર ફરવી પડતી મુસાફરી પર આધાર રાખે છે. અતે એમ જણાવવું જોઈએ કે જૈન કાવ્યોના અવલોકન પ્રસંગે હાલની આમ્યભાષાનું સ્વરૂપ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ. તેમાં પણ અમદાવાદ જીલ્લાનાં ગામડાઓની ભાષા તથા વહીઆર, શુવાળા, પાટણવાડા આદિ ગ્રામ્ય જનોએ લાંબા સમયથી પાડી રાખેલા ગૂજરાતના વિભાગોની ભાષાના સ્વરૂપનું અધ્યયન કરી રાખવું જોઈએ. આથી હું એમ કહેવા નથી માગતો કે તેમનામાં પ્રાકૃત શબ્દો નથી. પરંતુ જે શબ્દોનો પ્રયોગ વ્યવહારમાં થઈ શકે તે જ શબ્દો તેમનામાં વપરાતા. વળી ધર્મ-શાસ્ત્રના પારિભાષિક શબ્દો પ્રાકૃત હોવાથી તે શબ્દો નહીં જોયેલા જોવામાં આવે તેથી પણ કંઈક ભાષા જૂદી જણાય.

આ ઐતિહાસિક કાવ્ય સંચયમાં કેટલાંક કાવ્યો સાહિત્યની દૃષ્ટિએ પણ ઉત્તમ છે અને તે વાંચવાથી કવિની પ્રતિમા તેમાં સ્પષ્ટ તરી આવે છે, આ સંચયમાં વિ. સં. ૧૪૯૯ ની સાલમાં રચેલ 'દેવરત્નમુરિ કામ' છે. તેમાં દેવરત્નના સંન્યસ્ત પછી કવિએ તેમના બ્રહ્મચર્યની દૃઢતા માટે આલંકારિક વર્ણન ઉત્તમ રીતે કરેલ છે — રતિ પોતાના પ્રિય વલ્લભ પ્રતિ કહે છે કે મહીતલમાં એક દેવરત્ન જ તમારી આગાને માન આપતો નથી. તે ઠીક ન કહેવાય માટે તેના માન-ખાંડન માટે કોઈ ઉપાય અજમાવવો જોઈએ. આ સાંભળી કામદેવ કોધે ભારાઈ પોતાના મિત્ર વસંતને આમંત્રી સાધુને જિતવા માટે પ્રયાણ કરે છે. ત્યાં કવિએ વસંતનું વર્ણન કરતાં કથ્યું છે કે :—

(કામ)

ફલગરિ સહકાર લલકરી, ટહકર કોઈલિ વંદ;

પારધિ પાડલ મહિમલા, ગદિગદિઆ મુચકુંદ.

ચંદન નારંગ કદલી અ, લવલીઅ કર્ધ આનંદ;
 રમતી ભમર્ધ બહુ ભંગિર્ધ, રંગિર્ધ મધુકર વંદ.
 વનિ વનિ ગાયન ગાયર્ધ, વાયર્ધ મલય-સમીર;
 હસિમસિ નાયર્ધ રમણીઅ, રમણીય નવ નવ ચીર.
 કિંશુક ચંપક ફેફલિ, ફલિઅ તરુવર સાર;
 મયણ મહીપતિ ગાજર્ધ, રાજર્ધ રસ શૃંગાર.

(રાસ)

રતિપતિ અખલા-મલ સારીસહ, રીસર્ધ ચાલહ વીર રે;
 મિત્ર વસંત પ્રમુખ નિજ પરિકરિ, પરિકરિહ ગતિ ધીર રે.
 આચિહ મુનિવર પાસર્ધ તેજગિ, જગ તવ હહ ઉવસંનાપ રે;
 સીયલ કવચ તસુ દેખી અતિશય, ધણુદણુઆ ગમ-ચાપરે.

આ પછી આગળના વર્ણનમાં મદનની હાર અને ચંતિના વિગતનું વર્ણન સુંદર રીતે આજેખાગેલું છે. પંદરમા સંતાનાં કાવ્યોને, તેમાં વપરાયેલ શબ્દાખ્યાનોના સ્વરૂપને હલ વપરાતા સ્વરૂપમાં પરિવર્તન કરવામાં આવે તો તે કાવ્યની ઉત્તમતા દુરત ધ્યાનમાં આવી શકે. આ પ્રમાણે કાવ્યોનું પૃથક્ પૃથક્ સ્પષ્ટીકરણ કરવા જઈએ તો પ્રસ્તવનાનું પરિમાણ વિસ્તૃત થઈ જાય અને વાચકના ધૈર્યનો અંત પણ આવી જાય એટલે વિવેચન નહીં કરતાં એક આવશ્યક હતી તો ઉલ્લેખ કરી વિમીશ, જૈનધર્મમાં સ્ત્રીઓનું સ્થાન પુરૂષના જેટલું જ રહેતું માનવામાં આવ્યું છે. તેમ પુરૂષોની માફક સ્ત્રીઓ પણ મંચાસ પ્રહાર કરી શકે છે તદનુસાર અનેક મહિલાઓ સંન્યાસ અંગીકાર કરી સ્વપર કલ્યાણ સાધી ગયેલ છે. જૈનધર્મમાં સ્ત્રીઓને આટલું સ્વાતંત્ર્ય હોવા છતાં પણ કોઈ સ્ત્રી વિદુષી, કવયિત્રી કે પ્રતિભાશાળી ઉત્પન્ન થઈ હોય કે સેવા સમાજમાં પેતાનો જીવનભોગ આપી અમર થઈ હોય તેવા ક્યાંય ઉલ્લેખ મળતો નથી, પરંતુ

૧. વિ. સં. ૧૪૦૭ માં જસલમેરમાં શુભમુદ્ધિ મહત્તરાએ પ્રાકૃતમાં રચેલ અજનાસુંદરી ચરિત સં. ૧૬૩૫ માં રતનપાદએ મેડતામાં રચેલ દેવીઆની સહાય, સં. ૧૬૪૪ માં સાધ્વી હેમશ્રીએ ગૂજરાતીમાં રચેલ કંતકાવતી આખ્યાન વિગેરે મળી આવે છે. સુપ્રસિદ્ધ કવિ કુંજર સિદ્ધધિની સં. ૯૬૨ માં રચાયેલી ઉપમતિભવ પ્રપંચા કથાને પથમા દર્શમાં શુભા સાધ્વીએ લખી હતી તેમજ રાણમતી સોનાઇ વિગેરે અનેક શાવિકાઓએ અનેક શ્રેયે લખાવ્યાના ઉલ્લેખો મળી આવે છે.

એક આનંદની વાત છે કે આ કાવ્યસંયમમાં બે વિદુષી સ્ત્રી—સાધ્વીઓના પ્રખં-
ધોનો સંયમ કરવામાં આવ્યો છે. તેમાં ખૂલાતનો પતની આશવાળ સોની સીદગ
અને તેની પત્ની રુમદેવીથી હિતવન્ન થયેલ 'મેલૂય'નો પ્રખંધ છે. આ પ્રખંધ
સાત દાસમાં ચા છપ સ્ત્રીક પ્રમાણમાં સમાપ્તિ પામે છે. તેનું નામ સંખ્યાસ
સ્થિતિમાં ધર્મલક્ષ્મી રાખવામાં આવ્યું હતું. તેના વણનમાં કવિ કહે છે કે—

જુગતિ હે ભગાત સવિ સાચવછ એ, બહુ વિનય વિવેક વિચારુ એ.

ભણુષ્ઠ શુણુષ્ઠ બહુ ભાવસું, અંગિ આલસ અંસ નિવારુ એ.

વાગદેવિ વર દિન પ્રતિ, સક્ષોક સ્મૃત્ કુલ પ્રચારુ એ.

લક્ષણ—અંદ—પ્રમાણ—સૂત્ર, આવકષતાં ન લાગમ વારુ એ.

સાસ્ત્ર સવે શ્રીશુભિ કરી, વળી ભોધએ અંગ અચારુ એ.

અક્ષર અરથ એ જૂજૂઆ, વખાણુષ્ઠ વિવિહ પ્રકારુ એ.

જલુએ સુધી ભાષ પદ, લિપિ પ્રીછમ ભેદ અઠારુ એ.

ધારણ કિસું વખાણીષ્ઠ એહ, પ્રચા ન લાભમ પારુ એ. ઇ. ઇ.

કવિના ઉક્ત વણુનથી જણાય છે કે તે બહુ વ્યુત્પન્ન હતાં. તેમની
ધારણાશક્તિ પણ અદ્વિતીય જણાય છે, જ્ઞાન પણ અત્યુત્કૃષ્ટ સંપાદન કરેલ
હોય તેમ અવલોકાય છે. જેન સમાજે તેમનો પ્રતિભાથી આકર્ષાઈ 'મહત્તરા'
નામના પદ પર તેમને નિયુક્ત કર્યા હતાં, જે પદ જૈનોમાં અત્યુત્તમ મનાય છે.
બીજી પ્રખંધ 'ઉદયચૂલા' નામની સાધ્વી સંબંધી છે. આ એક નાનો ૧૯
કડી પ્રમાણમાં છે. એટલે તેમની સંસારાવસ્થા વિષે આપણે અજ્ઞાત રહીએ
છીએ. કવિએ કેવળ તેમની સાધુ અવસ્થાનું જ વર્ણન કરેલ છે. તેમાં પણ
તેમના શુણુનુવાદ જ ગાયા છે. એટલે તેમના વિષે વિશેષ પ્રકાશ પડી શકતો
નથી. શ્રીમતી ઉદયચૂલા પણ પૂર્વોક્ત ધર્મ—લક્ષ્મીની મારફત 'મહત્તરા' પદ
પર નિયુક્ત હતાં. કવિ તેમના શુણુનું કથન કરે છે કે—

(ઢાળ.)

દાલિહિ વાદિઅ માણુ, ફરમન કિયા અપ્રમાણુ

મહત્તરા સોહતી એ, રૂપિષ્ઠ મોહતી એ

નિઅવાણી રંજિઅ જણુ, બુવન કિલિં દરાણુ

તપ નેજિઈ દીપતી એ, રતિપતિ છાપતી એ.

મહિમા મેર સંમાણુ, લવિયાણુ વહધ તુહા આણુ.

કીરતિ મહિમહધ ઝે, કીલધ ગહગહધ ઝે.

મહત્તરા જમલિ નેધ, દીસધ અવર ન કાઈ.

ધણુપરિ જપતા ઝે, કવિયાણુ મલપતા ઝે.

સાજ કરઉ અતિ સિણુગાર, મહત્તરા શુણહ બંકાર.

આવી વંદઉ ઝે, જિમ જગિ ચિર નંદઉ ઝે. ઇત્યાદિ

હકત એ સાધ્વીઓના પ્રખંધથી સ્ત્રી ઇત્યાદિ સમાજનો કંઈક [ખ્યાલ] આવી શકે છે. વિદુષી સ્ત્રીઓનું સ્થાન પુરૂષ વર્ગમાં કેવું મહત્વપૂર્ણ હતું તે સમજાય છે. સ્ત્રીઓ માટે આવા પ્રામાણિક પ્રખંધો મળવા બહુ દુર્લભ છે.

આ સંગ્રહ વિષે ઘણું કહેવા જેવું છે. પરંતુ તેના અધ્યયન પૂરતો સમયાવકાશ નહીં હોવાથી મૌન રહેવું પડે છે.

સંપાદક મહાશયે જેવી પ્રતો પ્રાપ્ત થઈ છે. તે જ પ્રમાણે સંપાદન કરેલ છે. કોઈ પણ જાતનો કાવ્યોમાં વધારો ઘટાડો કે રૂપાંતર કરેલ નથી. પ્રતો કયા રાસની ક્યાંથી પ્રાપ્ત થઈ અને તે કેવી હતી. આદિ અશ્વોત્તુ સંપાદન તેમણે રાસના સારમાં કરેલું છે. મૂળ મૂળ રાસાઓ આખા પછી છેવટે તે દરેક રાસનો ગદ્યમાં સાર આપેલ છે. જેથી જેમને પદ્યબંધ ભાષા કિલ્લટ લાગે અને સમજ ન પડે એ કંટાળો આવે તેવાઓને માટે તે ઘણા ઉપયોગી થઈ પડશે.

શ્રીમાન સંપાદક મહાશયની પ્રતીતિ આપણને, તેમણે સંપાદન કરેલ અનેક અથોથી થઈ ચુકેલ છે. તેમનું જીવન—ધ્યેય સાહિત્યને—ઇતિહાસને જ અવલંબેલું છે. તેઓએ પોતાનો શોખ પૂર્ણ કરવા ખાતર જૈન સમાજથી પણ વિશેષ વિસ્તીર્ણ જવાબદારીવાળું કામ સ્વીકારેલું છે. તેમના આ પગલાથી જો કે ગૂંજરાતને તો લાભ જ છે, પરંતુ જૈન સમાજમાં તો સાહિત્યની દૃષ્ટિએ એક વિદ્વાન વ્યક્તિની ખોટ જ પડેલ છે. છેવટ પ્રભુ પ્રતિ અભ્યર્થના કે તેઓ આરોગ્યપૂર્વક આયુષ્માન થઈ સમાજ-સેવા કરવા શક્તિમાન બને.

યોગ્યતાનુસાર પ્રસ્તાવના લખવા પ્રયત્ન કરેલ છે. તેમાં ઘણેલ સંબંધના વિદ્વાન વાચકો દરચુંજર કરશે.

અનુક્રમણિકા.

અ. નં.		પૃષ્ઠ.
૧	શ્રીરત્નકીર્તિસૂરિ-ચૈત્યધ	૧
૨	શ્રીવૃદ્ધિવિજયગાણુ નિર્વોણુભાસ	૧૪
૩	શ્રીવિષ્ણુધર્મવિમલસૂરિ-રાસ	૨૨
૪	શ્રીવિજયરત્નસૂરિ-રાસ	૩૭
૫	શ્રીરાજસાગરસૂરિ-નિર્વોણુરાસ	૪૫
૬	શ્રીન્યાયસાગર-નિર્વોણુરાસ	૬૮
૭	શ્રીવીરવિજય-નિર્વોણુરાસ	૮૬
૮	ઠરમચંદ્રમંત્રિ-વંશપ્રબંધ	૧૦૬
૯	શ્રીસોમવિમલસૂરિ-રાસ	૧૩૪
૧૦	શ્રીદેવરત્નસૂરિ-દ્વાજ	૧૫૦
૧૧	શ્રીવિજયસેનસૂરિ-નિર્વોણુરાસ	૧૫૬
૧૨	„ (દ્વિતીય નિર્વોણુ)	૧૬૬
૧૩	શ્રીવિજયદેવસૂરિ-નિર્વોણુ	૧૭૧
૧૪	શ્રીવિજયસિંહસૂરિ-નિર્વોણુ	૧૭૭
૧૫	શ્રીવિજયપ્રભસૂરિ-નિર્વોણુ	૧૮૨
૧૬	શ્રીહેમવિમલસૂરિ-દ્વાજ...	૧૮૬
૧૭	„ સંજ્ઞાયા	૧૯૦
૧૮	શ્રીઆણુંદવિમલસૂરિ-સ્વાધ્યાય	૧૯૩
૧૯	„	૧૯૪
૨૦	શ્રીહીરવિજયસૂરિ-સલોકા	૧૯૬
૨૧	„ નિર્વોણુ	૨૦૩
૨૨	„ પુણ્યખાનિ	૨૦૬
૨૩	શ્રીતેજરત્નસૂરિ-સંજ્ઞાયા	૨૧૦
૨૪	શ્રીસંયમરત્નસૂરિ-સ્તુતિ...	૨૧૨
૨૫	શ્રીધર્મલક્ષ્મીમહતરા-ભાસ	૨૧૫
૨૬	શ્રીમતી ઉદયચૂલા-સ્વાધ્યાય	૨૨૧
૨૭	શ્રીગુણનિધાનસૂરિ-સ્તુતિ ...	૨૨૩
૨૮	શ્રીજિનેશ્વરસૂરિ-દીક્ષાવિવાહવર્ણન રાસ	૨૨૪
૨૯	શ્રીજિનોદયસૂરિ-પદ્માભિષેક રાસ...	૨૨૮

૩૦	શ્રીજિનોદયસૂરિ-વીવાહલહિ...	૨૩૩
૩૧	સંઘપતિ સમરસિંહ-રાસ	૨૩૮
૩૨	શ્રીકલ્યાણસાગરસૂરિ-રાસ	૨૫૪
૩૩	શ્રીપં. હેમચંદ્રગણિ-રાસ	૨૬૫-૨૮૪
રાસ-દ્વાર-સૂચી.					
૧	રત્નકીર્તિસૂરિ	૧
૨	પં. વૃદ્ધિવિજયગણિ	૬
૩	વિષુધવિમલસૂરિ	૧૦
૪	વિજયરત્નસૂરિ	૧૫
૫	રાજસાગરસૂરિ	૨૧
૬	પં. ન્યાયસાગર	૨૮
૭	પં. વીરવિજય...	૩૬
૮	મંત્રી ઈર્મચંદ્ર પ્રબંધ	૪૨
૯	સોમવિમલસૂરિ	૭૫
૧૦	દેવરત્નસૂરિ	૮૬
૧૧	વિજયસેનસૂરિ	૮૭
૧૨	વિજયદેવસૂરિ	૯૦
૧૩	વિજયસિંહસૂરિ	૯૨
૧૪	વિજયપ્રભસૂરિ	૯૩
૧૫	હેમવિમલસૂરિ	૯૫
૧૬	આણંદવિમલસૂરિ	૧૦૧
૧૭	હીરવિજયસૂરિ	૧૦૫
૧૮	તેજરત્નસૂરિ	૧૧૦
૧૯	સંયમરત્નસૂરિ	૧૧૧
૨૦	ધર્મલક્ષ્મીમહત્તરા	”
૨૧	ઉદયચૂલામહત્તરા	૧૧૨
૨૨	ગુણનિધાનસૂરિ	”
૨૩	જિનેશ્વરસૂરિ	૧૧૪
૨૪	જિનોદયસૂરિ	૧૧૫
૨૫	સંઘપતિસમરસિંહ	૧૧૭
૨૬	કલ્યાણસાગરસૂરિ	૧૭૦
૨૭	પં. હેમચંદ્રગણિ	૧૭૩-૧૭૬

परिशिष्ट नं. १

काव्यान्तर्गत साधुओंनी नामावलि.

आगमगन्ध.

नयानंदसूरि	१५३, १५६
देवराजसूरि	१५१
धर्महंस	२१४
विनयमेशसूरि	२१२
विवेकराजसूरि	२१४
संयमराजसूरि	२१२

उपदेशगन्ध.

कलसूरि	१३६
देवगुप्तसूरि	"
यक्षदेवसूरि	"
राजप्रभासूरि	"
सिद्धसूरि	"

भरतगन्ध

गुणविनय	१०६, १३०, १३२
नयसोम	१०६, १३०, १३२
निनकुशल	११७, १३२, २३६, २३४
निनयंद्र	१०६, १०६, १२०, १२६
	२२८, २२६, २३६
निनदत्तसूरि	२२८
निनपति	२२६, २२८
निनप्रभासूरि	२२६
निनप्रभासूरि	२२७, २२८
निनप्रभासूरि	२२६

निनवह्वलसूरि	२२८
निनसिंह	१०६, १३०
निनहंस	११५
निनेश्वरसूरि	२२५, २२७
निनेश्वरसूरि	१०८
निनोदयसूरि	२२८, २३०, २३१,
	२३३, २३८
प्रभाधर्मसूरि	२२६
वीरप्रभासूरि	२२६
शांतिसागर	११५
श्रुतसागर	१३०
समयसुंदर	१३०
सोमप्रभासूरि	२३६

तपागन्ध

आखंडविमल	उप. ८५, १६३, १६४
आखंडशेखर	६५
आखंडसोम	१४८
उत्तमसागर	७३, ७४
छिद्ययूषा	२२१, २२२
छिद्यसागर	८२
कपूरविजय	१८, १०५
कमलविजय	१७०
कल्याणविजय	२०६
किरपाविमल	२७
कीर्तिविमल	२३, २६

કીરતિવિજય	૧૬૨	ધીરવિજય	૯૦, ૯૧
કીર્તિસાગર	૫૧	ધીરસાગર	૮૨
કુંઝરવિજય	૨૦૨	નંદિવિજય	૧૩૨
કુંસલવિજય	૧૮	નયવિજય	૨૦૨
કુંસલસાગર	૫૧	નેમિસાગર (સા. ગ.)	૪૬
કૃપાસાગર	૫૧, ૬૭	ન્યાનસાગર ,	૬૮, ૭૪, ૮૨
ખિમાવિમલ	૨૭	ભાણુવિજય	૯૦, ૯૨
ખીમાવિજય	૧૦૫	ભાણુવિમલ	૩૦
ખુશાલવિજય	૯૫	મહિમાવિમલ	૩૩, ૩૪ વિગેરે
ગુણવિજય	૧૭૦	મહિસાગર (સા. ગ.)	૮૨
ગુણસાગર	૫૧	માણિક્યસાગર	૫૧
જગત્યંદ્રસૂરિ	૧૩૫	માનવિજય	૯૫
જયવિમલ	૧૬૭	માનસાગર (સા. ગ.)	૫૩
જયવિજય	૨૦૬	મુગતિસાગર	૪૬, ૪૮ વિગેરે
જયસાગર	૮૨	મુનિસુંદરસૂરિ	૧૩૫
જયાનંદસૂરિ	૧૩૫	મેઘસાગર (સા. ગ.)	૫૧
જસવિજય	૧૦૫	રંઝવિજય	૩૭, ૮૭, ૧૦૫
જિતવિજય	૩૬, ૪૦	રત્નશેખરસૂરિ	૧૩૫
જેસંગળ	૧૬૭	રત્નસાગર (સા. ગ.)	૫૩
જ્ઞાનવિમલ	૨૮, ૩૬	રાજસાગર (સા. ગ.)	૪૫, ૫૦ આદિ
જ્ઞાનવિજય	૩૬	રામવિજય	૪૪, ૧૬૨
તિલકસાગર	૬૭	લખમિવિમલ	૨૨, ૨૭, ૧૩૫
દર્શનસાગર	૫૧	લખમીસાગર	૧૮૭, ૨૨૨
દક્ષિણંદળ	૯૫	લઘિધવિજય	૯૫
દાનવર્ધન	૧૬૦	લઘિધસાગર (સા. ગ.)	૪૬, ૫૦
દેવવિજય	૫૦	વલ્લભકુંશલ	૨૮૪
દેવસુંદરસૂરિ	,,	વાન	૩૫
દેવંદ્રસૂરિ	૧૩૫	વિજયક્ષમાસૂરિ	૪૩ ૪૪
ધર્મઘોષ	૧૩૫	વિજયત્યંદ્ર	૨૦૨
ધર્મસાગર	૫૩, ૮૫		

વિજયદાન ૩૫, ૧૬૦, ૧૬૭, ૧૭૦.
૧૬૯ વગેરે

વિજયદેવ ૪૭, ૪૯, ૧૬૧,
૧૭૧, ૧૭૫ વગેરે.

વિજયદેવેન્દ્ર ૧૦૫

વિજયપ્રભ ૩૬, ૩૮, ૩૯, ૪૪
૧૭૪, ૧૮૨ વગેરે

વિજયરતન ૪૦, ૪૨, ૧૮૫

વિજયસિંહ ૧૦૫, ૧૭૭

વિજયસેન ૩૫ ૧૫૯, ૧૬૩, ૧૬૭,
૧૬૮, ૧૭૨ વગેરે

વિજયહીર ૩૫

વિઘાત્યંદ ૧૬૫

વિઘાણંદ ૧૭૫

વિઘાવિજય ૧૭૦

વિનયભાવ ૧૯૪, ૧૯૫

વિબુધવિમલ ૨૮, ૨૯ આદિ

વિમલવિજય ૩૯, ૪૩, ૧૮૫

વિવેકહર્ષ ૫૧, ૨૦૫

વીપા ૧૬૫

વીરવિજય ૮૬, ૯૦, ૧૦૫,
૧૭૦, ૧૮૧

વૃદ્ધિવિજય ૧૮, ૨૦, ૨૨

શાંતિવિજય ૭૬, ૧૬૨

શિવચૂલા ૨૨૨

શુભવિજય ૪૪, ૯૦, ૯૧, ૧૦૫

સકલહરપત્તરિ ૧૪૪

સત્યવિજય ૧૬, ૧૮, ૨૦, ૧૦૫

સાધુવિજય ૧૭૬

સુખસાગર ૨૦

સુમતિસાગર ૨૭, ૩૬

સુમતિસાધુસૂરિ ૧૩૫, ૧૮૯

સુંદરચંદ્ર ૨૭૮

સોમતિલકસૂરિ ૧૩૫

સોમપ્રભ ૧૩૫

સોમવિમલસૂરિ ૧૩૪, ૧૪૪

સોમસુંદરસૂરિ ૧૩૫

સૌભાગ્યહર્ષસૂરિ ૧૪૪

સૌભાગ્યવિજય ૧૭૬

હરપાણંદ ૨૦૫

હંસવિજય ૨૦,
૧૭૨ વગેરે

હીરણ્ય ૧૫૯, ૧૭૬

હીરવિજયસૂરિ ૧૯૬, ૧૯૮, ૨૦૩

હીરહરપ ૧૯૮

હેમચંદ્ર ૨૯, ૨૬૫, ૨૭૪

હેમવિમલ ૩૫, ૧૪૪, ૧૮૧, ૧૯૧વિ.

રત્નાકર ગ્રંથ

આનંદમુનિ ૨૨૦

હિંદયધર્મ ૨૧૯

હિંદયવદ્ધલસૂરિ ૨૧૫, ૨૧૭, ૨૧૮

આદિ

જ્ઞાનસાગરસૂરિ ૨૧૫

ધર્મલક્ષ્મી ૨૧૭, ૨૧૮

રત્નચૂલા ૨૧૭, ૨૧૯

રત્નસિંહસૂરિ ૨૧૫

વિવેકશ્રી ૨૧૯

વિધિપદ્ધ (અંચલ ગરુડ)

સુલુનિધાનસૂરિ ૨૨૩

તેજસ્વતનસૂરિ	૨૧૦, ૨૧૧
ભાવરતન	૨૧૦
સિદ્ધાંતસાગરસૂરિ	૨૨૩
ભાવસાગર	૨૨૩

વૃદ્ધ તપાગચ્છ

ગંગાવિજય	૧૩
ગુણસાગર	૧૩
ભુવનકીર્તિ	૩, ૪, ૬, ૮
રતનકીર્તિ	૧, ૧૦, ૧૨
રાજકીર્તિ	૭, ૮
રામવિજય	૧૩
સુભાર્તવિજય	૨, ૪, ૬, ૧૩

હિમવિજય	૧૩
સાગર ગચ્છ(તપા)	
કલ્યાણસાગર	૨૫૪, ૨૫૮
ક્ષીરસાગર	૨૫૬, ૨૬૧
પુણ્યસાગર	૨૫૬
અમોઘસાગર	૨૫૬, ૨૫૭
માણિક્યસાગર	૨૬૪
લક્ષ્મીસાગર	૨૫૪
વૃદ્ધિસાગર	૫૨, ૬૭
શ્રુતસાગર	૫૧
સુરસાગર	૫૩
સુંદરસાગર	૫૩
હીરસાગર	૫૩

પરિશિષ્ટ નં. ૨

કાન્યાન્તર્ગત ગણસ્થાની નામાવલી.

અમદાવાદ.		સંધાળ	૫૩
કાહાંનળ, ગમતાદે.	૭	અમરચંદ	"
પંજ, લીલા	"	દેવકરજી	"
રતન, ગમતાદે, નાગળ	૯	રતન	"
ગદ્દ	૧૩	શાંતિદાસ	"
આજમશાહ	૧૧	નાના	"
શાંતિદાસ,	૪૭, ૪૯, ૫૬વિ.	મેઘળ	"
અમર	૪૭	રાયચંદ	"
વસ્તુપાલ	૫૦	અમીપાલ	"
પ્રધમાન	"	જેઠા	"
વાઘળ	૫૨	રામળ	"
શ્રીપાલ	"	વેણી	"
		વાઘા	"

પારસવીર	૫૪	પ્રકલી	૫૫
કુંઝરછ	૫૪	આણંદ	૫૫
વાઘછ	૫૫	અરહદાસ	૫૫
ભાણ	૫૫	લાખમીચંદ	૫૫
સુંદર	૫૫	માણિકચંદ	૫૫
રાજધર	૫૫	હેમલ	૫૫
માધવછ	૫૫	જગડુ	૫૬
ઝોધવ	૫૫	રાયસંઘ મધમાન	૫૬
વાછઝો	૫૫	કલ્યાણમલ	૫૬
પુલઝો	૫૫	સુંદરદાસ	૫૬
કીકો	૫૫	સુરચંદ	૫૬
દેવકરણ	૫૫	લાલચંદ	૫૬
કુંઝરસી	૫૫	મહુકચંદ	૫૬
તિલોઠસી	૫૫	રૂપભદાસ	૫૬
ઠાંઠાનછ	૫૫	ગુલાબચંદ	૫૬
હરદાસ	૫૫	વાઘછ	૫૬
સિંવદાસ	૫૫	વાઘો	૫૬
રતનછ	૫૫	સોમા	૫૬
ઠાંઠાનછ	૫૫	કપુરભાઈ	૫૬
રૂપભદાસ	૫૫	વીર	૫૬
આસકરણ	૫૫	ધરમદાસ	૫૬
મંજલ	૫૫	તેજસી	૫૬
જોઠા	૫૫	અમરચંદ	૫૬
હંસરાજ	૫૫	ટોકર	૫૬
વાલ્હા	૫૫	ઉપમ	૫૬
સુંદર ધરમદાસ	૫૫	નાનાસાહ	૫૬
વરધમાન	૫૫	ખેમસી	૫૬
શંખ	૫૫	સારંગ	૫૬
શતક	૫૫	સમરા	૫૬

કુરુ	૨૧	દેવજી	૨૨
રતનજી	૨૨	અમર્ષ	૨૨
રાજપાલ	૨૩	જેઠા	૨૩
ભાણુ	૨૪	ધરમદાસ	૨૪
ગોડીદાસ	૨૫	ઉદયસંઘ	૨૫
પ્રતાપસી	૨૬	સોમો	૨૬
સુરજી	૨૭	નેમિદાસ	૨૭
મનજી	૨૮	સોમકરણુ	૨૮
ધંદ્રજી	૨૯	મેઘ	૨૯
ધનિ	૩૦	આસકરણુ	૩૦
જગશી	૩૧	મૂલિઆ	૩૧
સુરચંદ	૩૨	આદિઓ	૩૨
રૂપચંદ	૩૩	સનિઆ	૩૩
નારાયણુ	૩૪	દેવરાજ	૩૪
મંગલ	૩૫	થાનસંઘ	૩૫
છાંછો	૩૬	મેઘા	૩૬
જિનદાસ	૩૭	પાસદત્ત	૩૭
નેમિદાસ	૩૮	ધરમદાસ	૩૮
ડૂંગરશી	૩૯	વીરચંદ	૩૯
હીરા	૪૦	સુરચંદ	૪૦
મેઘજી	૪૧	વાઘજી	૪૧
સુંદર	૪૨	કાંહાનજી	૪૨
વીરદાસ	૪૩	નાનજી	૪૩
લાલજી	૪૪	ઉદયસંઘ	૪૪
ઠાકર	૪૫	પ્રતાપશી	૪૫
રવજી	૪૬	અમરશી	૪૬
રૂપાવલી	૪૭	ખેતો	૪૭
ધંદ્રજી	૪૮	સતીદાસ	૪૮
ધનજી	૪૯	તાલણસી	૪૯
રૂપજી	૫૦	તારાચંદ	૫૦

રવન	૫૫	જમોસર	૮૭
પના	૫૫	વિજયા	"
જસુ	૫૫	ગંગા	"
લહુલ	૫૫	કેશવ	"
લાલજી	૫૫	રલીયાત	"
વાંછા	૫૫	લાલભાઈ કીકું	૯૪
રવજી	૫૫	ભવાન ગમાન	૯૭, "
રૂપજી	૫૫	હરખચંદ હરમચંદ	"
સુંદર	૫૫	ગુલાબચંદ જયંદ	"
જસવીર	૫૫	ભગવાન	૯૬
ગોયાલ	૫૭	ધરછાશા	"
ન્યાનચંદ અમીચંદ	૮૧	વખત માનચંદ	"
લાલચંદ	"	હરખા માનચંદ	"
મોતીચંદ	"	ગલાસા	"
ઝવેર પાનાચંદ	"	ભુરાભાઈ	૯૭
કુસલભાઈ	"	રૂપચંદ પાનાચંદ	"
હીરચંદ	૮૩	ઉમાભાઈ	૯૯, "
સોભાગચંદ	"	ત્રીકમદાસ	"
ભવાન મેઘજી	૮૪	હરકુંભર	૯૮
નાનચંદ લાલચંદ	"	ખીમચંદભાઈ	"
પાનાચંદ રૂપચંદ	"	હડીસંઘ કેસરીચંદ	"
ભવાનીદાસ	"	દીનાનાથ	૯૯
ભાઈચંદ લખમીચંદ	"	પેમાભાઈ	૧૦૨
કુશલ વીરચંદ	"	મગનભાઈ	"
ભાઈચંદ તલકશી	"	હીરાભાઈ	"
હીરા	"	ત્રીકમદાસ	"
લાધા	"	દલીચંદ	"
હીરાલાલ	"	બેઘતા	"
ઠાકરશી વાઘજી	"	ઉમાભાઈ કુકમચંદ	"
પેમાભાઈ હેમાભાઈ	૮૭, ૯૭	મુલચંદ હરમચંદ	"

લલ્લુભાઈ રાયચંદ	૧૦૨	રૂપા	૨૧૦
જેઠા પુલચંદ	"	કુંયરી	"
ફતેભાઈ હીરાભાઈ	"	તેજપાલ	"
કરમચંદ	૧૦૬	કુંઆરજી વછરાજ	૨૧૧
વર્ધમાન	૧૪૧		
સમરચશાહ	"	અમદાવાદનગર.	
હીર	"	પુંજી	૩,૪,૬
વચ્છ	"	પ્રેમલદે	" ૬
મધુ	"	રૂપજી	૪
તેજરાજ	"	રામજી	૪,૭
જસરાજ	"		
દેવચંદ	"	આમી.	
પુણ્યપાલ	"	ગોવર્ધનદાસ	૧૭૨
લખમી	"	ચંપા	૧૬૯
દેવચંદ	"	થાનસિંઘ	"
ધનુ	"	માનસિંઘ	૧૬૯
સોમજી	"	અકબર	૧૬૯, ૨૦૧, ૨૦૩
રામદાસ	"	આદિ	
કમલશી	"	સલીમ	૧૭૧
રૂપ	"		
રાજપાલ	"	ધર.	
મૂલો	૧૬૭	ચિરો	૧૭૨, ૧૬૫
વીપા	"	લાડિમદે	" "
ખાનખાના	૧૬૮	જગતસિંહ	"
કાજી	૧૬૯	લાખો	"
પાદરી	"	માણિક	૧૬૩, ૧૬૪
ફિરંગી	"	મેઘા	" "
લગવાનજી	૧૭૩	ભાણુરાજ	૧૬૪
		વાઘકુંમાર	૧૬૫

૧-૨-૩ રહસ્યના નામ તરીકે નહીં પણ વિજ્ઞાતીય જાતિ જાણવ માટે આપેલ છે.

ઉના.		હરિદાસ	
વિજેસંગ જસંગ	૧૮૫	ઉદ્ધણ	"
મેઘ	૨૦૫	જયતી	૧૦૮
		તેજપાલ	"
ઐરંગાબાદ.		તારાદેવી	"
મીઠીબાઈ	૩૦	વીલ્હા	૧૦૬
જવેર	૨૭૬	વીના	"
કાનજી ધનજી	૨૮૦, ૨૮૧	કડુઓ	"
મીઠમંથ-મળધમાંથી.		મેરગર	૧૧૦
સાગરભૂપતિ	૧૦૭	માંડણ	૧૧૧
માનવતી	"	ઉદયકરણ	"
ખોહિય	"	ઉછરંગદે	"
ગંગદાસ	"	નરપાલ	"
જયસિંહ	"	નાગદેવ	"
ખહિરંગદે	"	જયધર	"
શ્રીકરણ	૧૦૭	જસલ	"
જેશંગ	"	વિરમ	"
જયમલ	"	જયરાજ	"
તાલ્હા	"	દેવરાજ	"
બીમા	"	હંસરાજ	"
પદા	"	રણમલ	૧૧૧
સોમસિંહ	"	ભેધો	જેધપુર ૧૧૨
પુનપાલ	"	નવરંગદે	"
રાયસિંહજી	"	વીકમ	"
સમધર	"	વીમા	"
વીરદાસ	"	જસમાદેવી	"
		જાળા	"

૧ ઉક્ત મંત્રિરાજના વંશજોએ અનેક સ્થળે નિવાસ કરેલ હોવાથી, વળી પુત્ર મૂળ સ્થાને પ્રત્યાગમન કરેલ હોવાથી. નગરવાર સચન કરવું ઉચિત નહીં જણાવાથી પ્રબંધાન્તરેત નામેનું નિદર્શન કરેલ છે.

સુખ	" "	કર્મસિંહ	૧૧૪
સાંતલ	" "	શ્રીધરસિંહ	"
રંગદેવી	૧૧૩	નરસિંહ	"
લુણકરણ	"	રતનસી	"
નરહિ	"	કરમરી	"
રાજહિ	"	કોતિગદેવી	"
ઘડસી	"	સૂરિજમલ	"
વીસલ	"	રાજધર	"
મેઘરાજ	"	સંસાર	"
વિક્રમ	૧૧૪	રાજધરમંત્રી	"
દસુ	"	માલ	"
તેજ	"	પીથા	"
લુણ	"	જયતા	"
હંસરાજ	"	માન	"
દસ્તુ નીળો	"	વસ્તા	"
જોગા રૂપકરણ	"	રાયપાલ	૧૧૫
એતસી નીળા જોગા	"	માંડણ	"
સિવરાજ	"	નર	"
પંચાયણ	"	સુરતાણ	"
સિંહરાજ	"	સાંકર	"
શ્રીવંત	"	ઠાકુરસિંહ	"
જયવંત	"	વયસદ્ધ	"
રૂપા	"	ભાખરસીહ	"
ઠાકુર	"	રાયચંદ	"
શ્રીપાલ	૧૧૪	નેતસી	"
સદારંગ રાયમદ્ધ	"	ધનરાજ	"
તેજ	"	રાયપાલ	"
પદમસી	"	રામદાસ	"
ઉદા	"	સામીદાસ	"
વાલહાદેવી	"	નરસિંહ	"

ભીમરાજ	૧૧૫	અચલ	૧૧૬
અખખા	"	માન	"
વચર	"	શ્રોરંગ	"
વાઘ	"	૧૨સિંહ	"
પંથામણ	"	વીઝાદેવી	"
દ્વંદ્વરાજ	"	મેઘરાજ	૧૧૭
સાંગણ	"	નગરાજ	"
નિષ્ણ	"	અમર	"
ગજીડા	"	ભોજરાજ	"
લુણકરણ	"	કુંજરશી	"
જયતસી	"	હંસધર	"
પરતાપસી	"	હંસરાજ	"
રતનસીંહ	"	પદ્મસિંહ	"
તેજ	"	વધરસીંહ	"
વયરસી	"	શ્રીચંદ	"
રૂપસીંહ	"	સદારંગ	"
કૃષ્ણ	"	કપૂર	"
શ્રી રામજી	"	હરિરાજ	"
નેતસી	"	યોધ	"
કરમસી	"	ભાઈરવદાસ	"
સુરજભલ	"	ભોજરાજ	"
કર્મસિંહ	"	રામ	"
કલ્યાણમહલ	૧૧૬	અમરસિંહ	"
માલદેવ	"	સીપા	"
ભીમ	"	સીંહા	"
કાન્હ	"	સીમા	"
ઠાકુરસીંહ	"	સિંહરાજ	"
કસમીર દેવી	"	સિવરાજ	"
પૂર્ણમલ	"	અર્જુન	"
સુરજનસિંહ	"	ખીમસીંહ	"

સુરજન	૧૧૪	શિવા	૧૧૯
ઝાઝણસી	"	સુરતાણદે	"
જોસહદે	"	ભગતાદે	"
જીવરાજ	"	સુરપદે	"
જગહથ	"	કર્મચંદ્ર	૧૨૧
સીહા	"	સાંગણિ	૧૨૩
સીમા	"	સારંગ	"
રાઘવ	"	રાયસિંહ	૧૨૪
પંચા	"	ભાગ્યચંદ્ર	"
હમીર	"	લખમીચંદ્ર	"
રાયમલ્લ	"	દલપતિરાજ	"
સસા	"	જસવંતદે	"
સિહરાજ	"	કૃષ્ણસિંહ	"
જગમાલા	"	સરિજસિંહ	"
શિવરાજ	"	વીરદાસ સાંકર	૧૨૭
કુગરસીહ	"	ખુલાત.	
અચલ	"	સૂરો	૫૮
ભારહમલ્લ	"	હરજી	"
લાખણસીહ	"	હમજી	"
જયંતસીહ	"	અમરસી	"
જગરાજ	"	વાછો	"
સેરસાહ	૧૧૮	પાસવીર	"
દેવા	૧૧૯	કરમચંદ	"
મેહાજલ	"	શ્રીકરણ	"
અક્ષય	"	શ્રીપતિ	"
માના	"	મેઘાજી	"
રાણાપુત્ર	"	સોનપાલ	"
અમૃત	"	દેવજી	"
જયા	"	વિમલસી	"
વિજયા	"	સમધર	૧૩૬
		અમરાદે	૧૩૭

જસવંત	૧૭૭	રતનજી	૧૧
અગરાજ	૧૪૧	દધીઆમ	૧૦, ૧૧
લખમસી	૧૧	પ્રેમજી	૧૦, ૧૧
ખીમસી	૧૧	કુલખાઈ	૧૧
દેવચંદ	૧૪૦	દેવચંદ	૧૧
જયચંદ	૧૪૪	અમીચંદ	૧૧
વાઘરાજ મેઘરાજ	૧૪૫	દીવ	
કુંવરજી	૧૬૩	રાયચંદ	૧૭૫
સોમા સોમકરજી	૧૧	મેઘખાઈ	૧૮૩
જીવરાજ	૧૬૫	જૈતાંખાઈ	૧૮૪
સીદ્ધ	૨૧૫	અલયચંદ	૧૧
મેલાઈ	૨૧૬, ૧૧	નડોલાઈ	
રામવિ	૧૧	કમા	૧૫૬, ૧૬૭
રમા	૨૧૭	કાડિમદે	૧૧
રતનસીદ્ધ	૨૨૬	જેસંગજી	૧૬૦, ૧૧, ૧૧
રતનો	૧૧		
વસ્તુપાલ	૧૧	પાટણ	
પૂનિમ	૨૩૦, ૨૩૧	પ્રેમજી	૧૬૦
		રતન	૧૧
જલિગામ		જયરાજ	૧૧
જવાહરસાઈ	૨૮૩	જીવરાજ	૧૧
		ગણુજી	૧૧
જાનાગઢ		યાવરજી	૧૧
મહીપાલદેવ (રાજ)	૨૪૮	કલ્યાણ	૧૧
હાલસી		વસ્તુપાલ	૧૧
આણુંદશાહ	૧૫	રાયસંઘ	૧૧
ઉત્તમદે	૧૫	પદમ	૧૧
જોધો	૧૬	શિવચંદ	૧૧
દિલિ		કપૂર માણિક્ય	૧૧
રૂદપાણી	૨૨૬	ધરમદાસ	૧૧
નીખજી	૧૧	પ્રેમજી કમલસી	૧૧

દેવચંદ	૧૪૧	હીરજી	"
ગોધુ	"	શ્રીપાલ	"
તિલુણ્ણી	"	નાથી	૨૦૧,૨૦૩
અમીપાલ	"	રૂઢપાલુ	૨૩૧,૨૩૩,૨૩૫
સાંડુ	"	ધારણદેવી	૨૩૧,૨૩૫
વીરપાલ	"	સમરિંગ	૨૩૩,૨૩૪,૨૫૨
શ્રીવચ્છ	"	દેગલ	૨૩૮,૨૪૫,૨૪૭
ચાંડસી પેથડ	૧૫૧	સમર	૨૩૮
કરણિગ	"	આજડ	૨૩૬,૨૪૮
કોડિમદે	૧૫૩	રતનશ્રી	૨૪૦
જાવડ	"	દેસલ	"
મોઢલ મૂધઉ	૧૫૫	સમરસિંહ	"
વિમલાધ	૧૬૭	પંચલાસાપુર	
સાધરા	૨૨૩	પાતરાજ	૧૮૯
નગરાજ	"	બરહાનપુર	
હીલા	"	ધન્નો	૫૯
અલકુખાન (સૂળો)	૨૪૧	લાધો	"
જયવુ	૨૪૫	અમરા	"
કાન્ડુ	"	કસ્તુર લાલચંદ	૭૯
હરિપાલો	૨૫૦	લિન્નમાલ	
લંદુકો	"	મોટો	૭૦,૭૨
સોમતીહ	"	રૂપા	" "
સાંગલુ	"	નેમિદાસ	૭૧,૭૨
લુણિગ	"	શ્રીવધુ સામીદાસ	૭૯
પાલનપુર		મરૂદર	
હીરો	૩૮	અગ્નિતાસંહ (રાજ)	૪૨,૬૯
હીરાદે	"	મરૂદોઢ	
ન્યાનજી	"	નેમિચંદ	૨૨૪,૨૨૫,૨૨૬
વીરજી	"	લખમિણી	૨૨૪,૨૨૬
જોઠો	"	રતન	૨૨૯
કુંઅરજી	૨૦૩,૧૯૬	મનોહરપુર (કચ્છ)	
		શવગણુ	૧૮૨

ભાણી	"	વિજાપુર.	
મંઠૂ.	"	જતનપાલ	૧૪૦
મંડલુ	૨૨૦	શ્રીપુર.	
લીમ	"	સામલજી	૨૫૫
લોખ	"	સોભાગદે	"
ભાણિક	"	સીતાપુર.	
કર્મસી	૨૧૧	લખમીચંદ	૨૩
કરમાદે	"	રઘવ્યાં	૨૫
મુંબાધ.		ગોકુળ	
મોતીશાજી	૬૮	સાદરા.	
મેવાડ.		મૂલચંદ	૩૦
સંઝામસિંહ	૪૨	સારાંબાધ	
ઉદયસંઘ	૧૬૭	સીદ્ધપુર	
રાધતપુર.		દેવીદાસ	૪૫
ચોખણ	૧૦	કોડાં	"
શ્રીપતિ	"	સીરોહી	
નાનજી	"	રાંલુ	૧૪૦
ગોડા	"	સિંધપુર	
ધંદજી	"	શાહલાલુ	૨૮૧
વડગામ.		સોભાગ	"
ગાંગાગર	૧૮૬	ડુંગર	"
ગંગા	"	અમરશી	"
હદરાજ	૧૮૭	ગિરિધર	"
વડોદર.		નથુચંદ	"
વખતચંદ ખુશાલ	૬૩	લખમીદાસ	"
ધનજી વાલજી	"	મોતીચંદ	"
મેમચંદ રહીદાસ	"	નિહાલચંદ	"
ધનજી વાલજી	"	હર્ષચંદ	"
ભાણેકસા	"	નેમિદાસ	"
વાગડ		ઉદેસિંઘ	"
ખુખાણસિંહ (રાજા)	૪૧		

માનસિંઘ	"	હિતમસંઘ	૫૯
નવુ	"	સુદેશ	"
હીરા	"	શ્રીદા	"
બાસુ	"	શ્રીદાસ	"
બવાનીદાસ	"	વીરદાસ	"
માણિકચંદ	"	નર્મિ	"
નશુભદે	"	મરમદાસ	"
બગવતી	"	નાગજી	"
સુદેશદાસ	"	પ્રેમા	"
નાના	"	દસજી	"
રૂપચંદ	"	લાલજી	"
શુભચંદ	"	કનકજી	"
ધર્મચંદ	"	રવજી	"
માણિકચંદ	"	દેવજી	"
શોભાન	"	ભાવ	"
રતનચંદ	"	મંગલ	"
નાના	"	વીરદાસ ગોવિંદ	"
સુરજદ	"	માણિકજી રવજી	"
સદાચંદ	"	મૂલજી લાલજી	"
ચંદ	"	વરધમાન વજી	"
ખીમા	"	ધરમદાસ લેસંગ	"
વિકલદાસ	"	વીરજી ધનજી	"
		લુલસી વિમલ	"
	૨૬૬	ધનરાજ	"
હવનંદ	"	ભાવજી	"
હવાંબાઈ		સમતિ	"
હેમરાજ	૨૬૭		

સુદર્શન.